

Oszczędności Polaków w czasie pandemii

Wyniki międzynarodowego badania Finansowy Barometr ING

Karol Pogorzelski

Maj 2020

Główne wnioski z badania

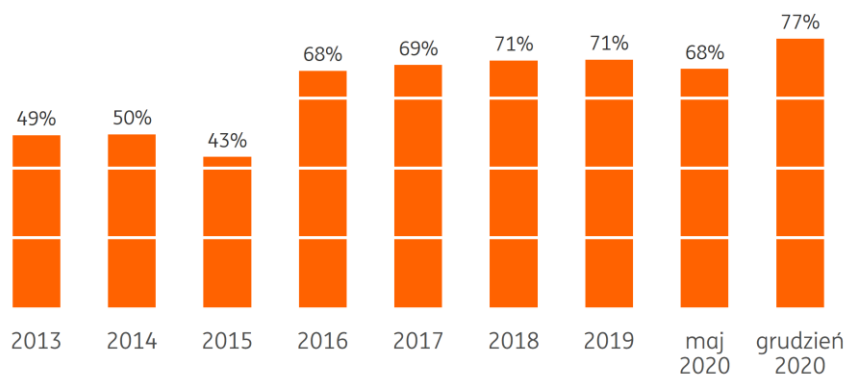
- 27% Polaków i 29% mieszkańców Europy deklaruje, że odczuwało problemy finansowe przez pandemię Covid-19. Zarazem sytuacja finansowa większości z nas poprawiła się. Odsetek gospodarstw domowych posiadających oszczędności wyraźnie wzrósł we wszystkich krajach objętych badaniem, często osiągając rekordowy poziom (w Polsce 77%). Mimo to, poczucie komfortu z posiadanych oszczędności spadło.
- Wspomniane oszczędności budowaliśmy głównie na początku pandemii, gdy ludzie niepewność o jej ekonomiczne i zdrowotne skutki była największa. Z biegiem czasu przyzwyczailiśmy się w pewnym stopniu do życia w nowej rzeczywistości – zwiększyliśmy wydatki, zmieniając nieco wzorce konsumpcji i nie generujemy już dużych nadwyżek finansowych.
- Aż w 2 mln Polaków wykonywało w ubiegłym roku swoją pracę prawie wyłącznie w sposób zdalny (80-100% czasu pracy) – wynika z Finansowego Barometru ING. Przed pandemią takich osób było ok. 700 tys. Dużo częściej pracujemy też w trybie hybrydowym, a więc częściowo z biura a częściowo z domu, przy czym ten pierwszy rodzaj pracy zazwyczaj dominuje. W ubiegłym roku ok. 8 mln Polaków wykonywało swój zawód w ten sposób – dwa razy więcej niż przed pandemią.
- Polacy bardzo różnią się w swoich ocenach pracy zdalnej. Przeważają jednak osoby zadowolone, które uważają że pracują w ten sposób bardziej efektywnie a znalezienie równowagi między życiem zawodowym i prywatnym nie stanowi dla nich problemu. W pracy zdalnej najbardziej przeszkadza nam brak bezpośredniego kontaktu ze współpracownikami. Niewiele osób jest zadowolonych z telekonferencji.

Odsetek oszczędzających bije rekordy za sprawą pandemii

- Pandemia to paradoksalnie czas, w którym sytuacja finansowa większości gospodarstw domowych poprawiła się. Wprawdzie na samym jej początku wielu ludzi musiało skorzystać z oszczędności na bieżące potrzeby, ale po kilku miesiącach wyraźnie wzrósł odsetek osób deklarujących posiadanie oszczędności, we wszystkich krajach objętych badaniem. W Europie był to przeciętnie wzrost z 64 do 74% między majem i grudniem 2020 (wobec 66% pod koniec 2019).
- Źródłem rosnących oszczędności jest to, że mamy mniej okazji do wydawania. Nie możemy odwiedzać centrów handlowych, chodzić do restauracji ani wyjeżdżać za granicę. Dlatego można się spodziewać, że gdy pandemia skończy się ludzie ponownie zaczną wydawać pieniądze a odsetek posiadających oszczędności znowu się zmniejszy

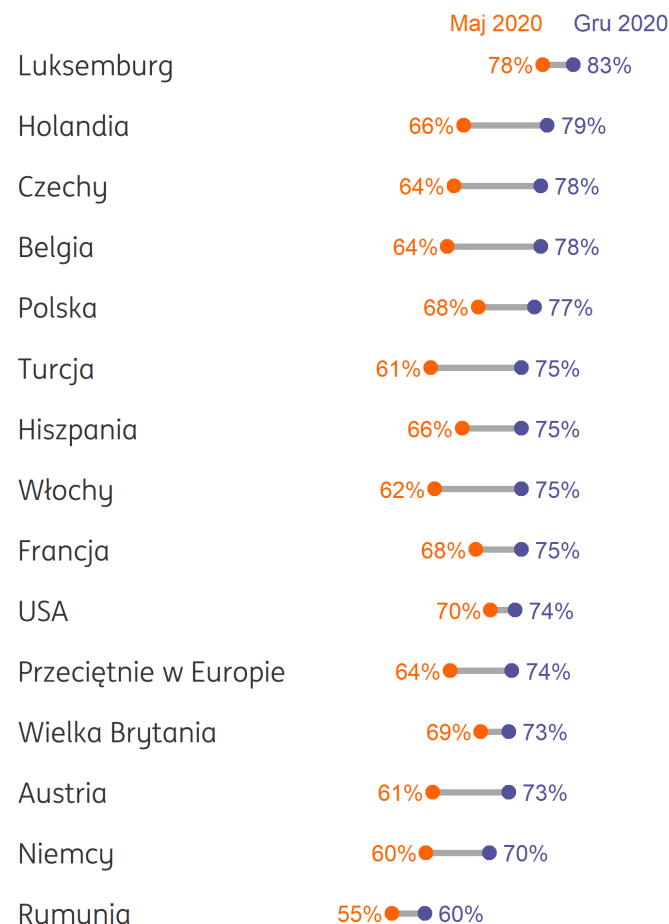
Polska. Czy Twoje gospodarstwo domowe posiada jakiegolwiek oszczędności?

Próba: 1000-1015 mieszkańców Polski. W latach 2013-2019 pytanie zadawano pod koniec roku, w 2020 dwa razy

Europa. Czy Twoje gospodarstwo domowe posiada jakiegolwiek oszczędności?

Próba: ok. 1000 osób w każdym z państw

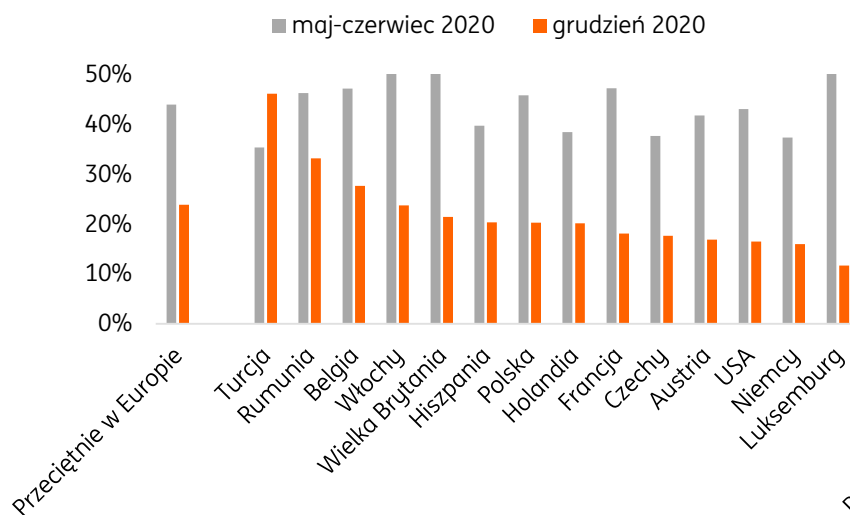
50% 60% 70% 80% 90%

Wydajemy więcej, choć wciąż zależy nam na oszczędzaniu

- Wydaje się, że pandemia w coraz mniejszym stopniu oddziałuje na portfele Polaków niż mieszkańców innych krajów Europy. O ile na jej początku dość powszechnie deklarowaliśmy, że wydajemy mniej pieniędzy (46% odpowiedzi w Polsce i 44% przeciętnie w Europie) i zarazem więcej oszczędzamy. Jednak w grudniu 2020 odsetek osób deklarujących spadek wydatków obniżył się do 20% w Polsce i 24% w Europie. Sugeruje to, że w jakimś stopniu dostosowaliśmy się do pandemicznych realiów i wydajemy ponownie więcej, tylko w nieco inny sposób, np. przestawiliśmy się ze sklepów stacjonarnych na sklepy online, lub zamieniliśmy rozrywki na mieście na rozrywki w sieci.
- Co zaskakujące, odsetek osób deklarujących wzrost oszczędności w czasie pandemii praktycznie się nie zmienił, choć powinien spadać. Deklaracje te mogą jednak w pewnym stopniu odzwierciedlać aspiracje respondentów a niekoniecznie realne zmiany na ich kontach. Ponieważ wśród ludzi wzrósł poziom lęków finansowych w związku z pandemią, to chcą oni oszczędzać więcej. Dane o wydatkach wydają się lepiej osadzone w rzeczywistości, gdyż podczas pierwszej fali pandemii w Europie sprzedaż detaliczna wg Eurostatu spadła dużo głębiej (o ok. 20%) niż podczas fali jesiennej (o ok. 5%).

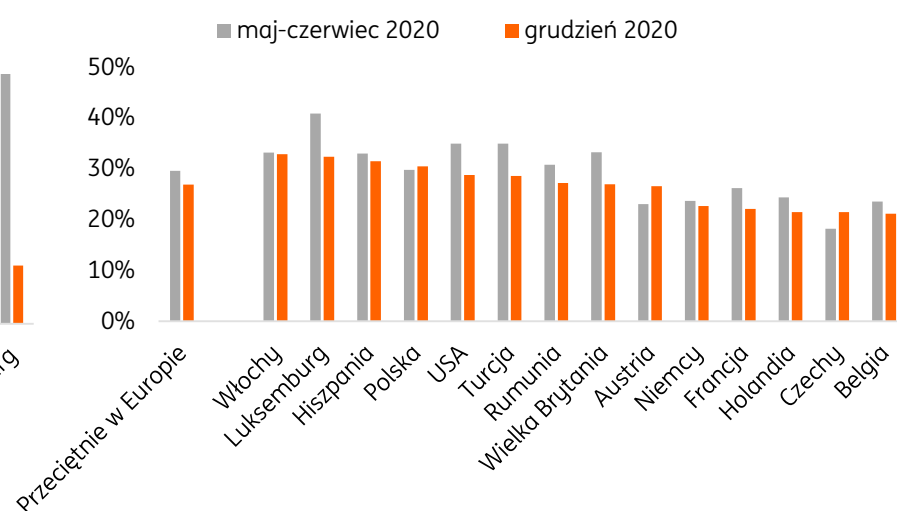
Z powodu Covid-19 **wydaję** teraz mniej pieniędzy

Próba: ok. 1000 osób w każdym z państw

Z powodu Covid-19 **oszczędzam** teraz więcej pieniędzy

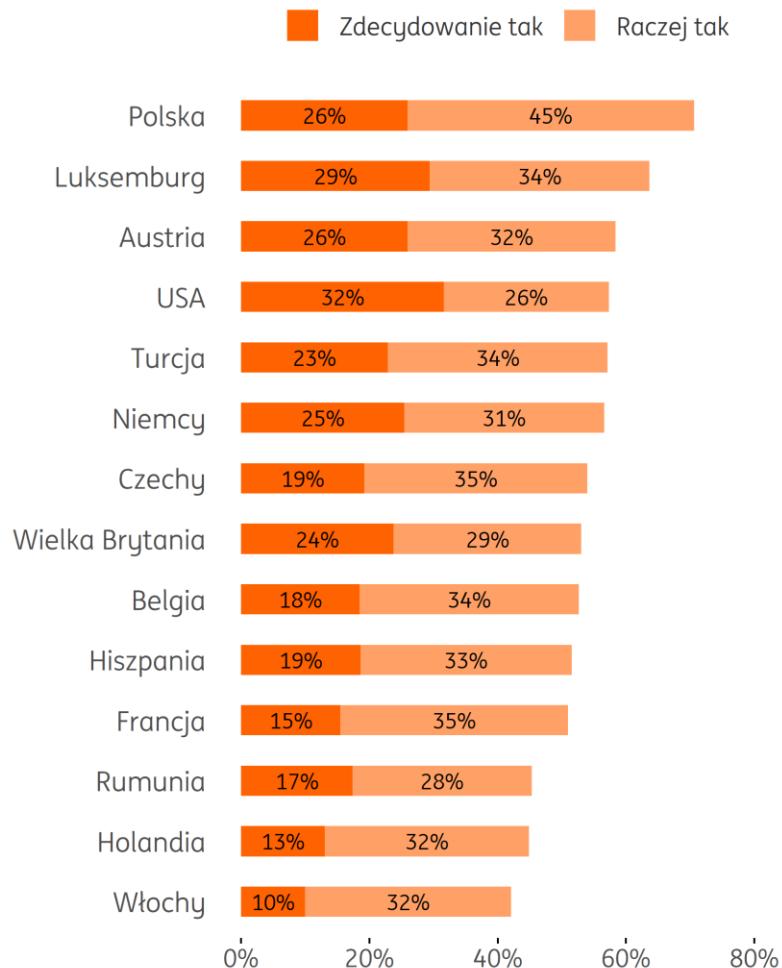
Próba: ok. 1000 osób w każdym z państw

Polacy powszechnie deklarują przygotowanie na czarną godzinę.

W styczniu 2020 roku miałem(-am) oszczędności na czarną godzinę

Próba: ok. 1000 osób w każdym z krajów objętych badaniem

- Ekonomiści często krytykują Polaków za zbyt niską skłonność do oszczędzania, zwłaszcza długoterminowego, np. na emeryturę. Krytyka ta ma obiektywne podstawy. W ciągu ostatniej dekady gospodarstwa domowe w Polsce oszczędzały przeciętnie zaledwie ok. 0,5% swoich dochodów rozporządzalnych, wyraźnie poniżej średniej dla Unii Europejskiej (5,5%) w tym okresie.
- Aż 71% Polaków – najwięcej spośród 14 nacji objętych badaniem deklaruje, że przed wybuchem pandemii dysponowało oszczędnościami na czarną godzinę. Statystyki ten nie należy traktować literalnie. Pamięć w takim temacie jest zawodna. Pierwsza fala pandemii była dla większości z nas okresem dużego stresu, nie tylko o własne zdrowie lecz także finanse. Kiedy sięgając pamięcią deklarujemy, że mieliśmy oszczędności, niekoniecznie mówimy o zasobach finansowych, z których mogliśmy czerpać ile o bezpieczeństwie finansowym, które w retrospekcji odczuwaliśmy.
- Taka interpretacja tłumaczy sugeruje, że mimo obiektywnie mniejszych oszczędności, jakimi dysponują Polacy niż mieszkańcy innych krajów, subiektywnie zapewniają one stosunkowo duże poczucie bezpieczeństwa. Warto też jednak pamiętać, że pod względem ekonomicznym pandemia odcisnęła mniejsze piętno na polskiej gospodarce niż gospodarkach innych krajów. Zbliżone oszczędności (jako wielokrotność miesięcznych dochodów) mogły być wystarczające w Polsce ale zbyt małe w innych krajach.

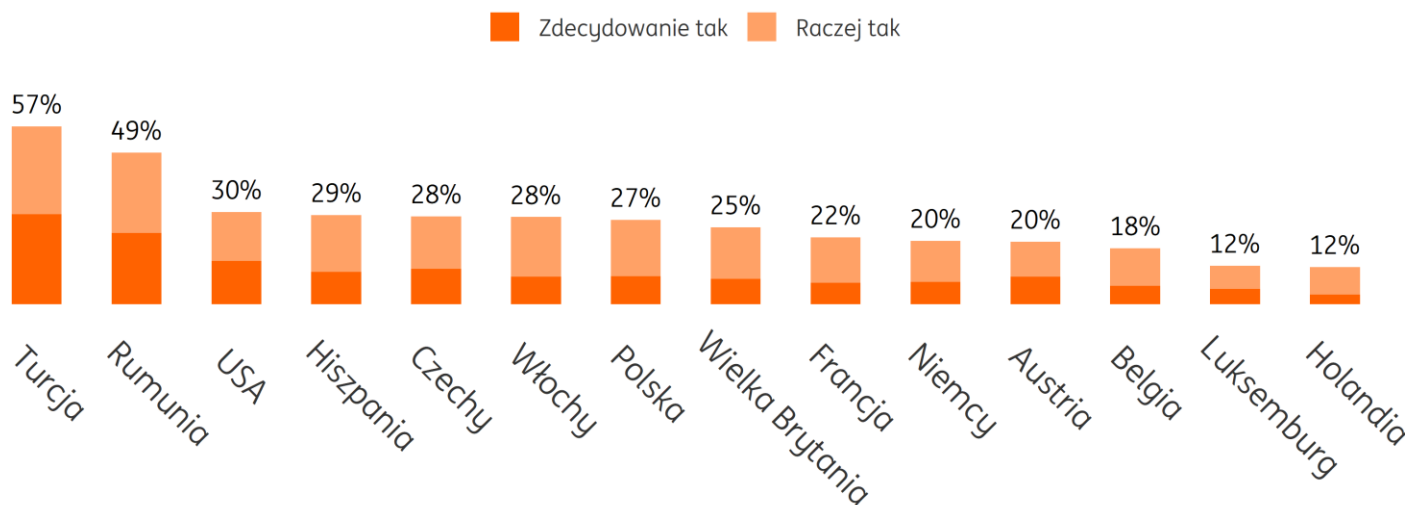
27% Polaków odczuło problemy finansowe przez pandemię

- Większość Polaków oraz mieszkańców innych krajów Europy nie odczuła pandemii pod względem ekonomicznym. Sytuacja finansowa wielu z nas wręcz się poprawiła. Dotyczy to na przykład tych, którzy przesiedli się na pracę zdalną nie muszą tracić czasu i pieniędzy na dojazdy do biura. Często oczywiście towarzyszą temu problemy innego rodzaju, np. konieczność urządzenia miejsca pracy i nauki szkolnej w zbyt małym mieszkaniu. Niemniej, sama praca zdalna jest na ogół ceniona i wiąże się z oszczędnościami w codziennych wydatkach.
- Ok. 27% Polaków przyznaje, że miało problemy finansowe z powodu pandemii – to podobny odsetek jak przeciętnie w Europie (29%). Głównie są to osoby młode (31% w grupie 18-34 latków wobec 11% w grupie 65+), które częściej pracują w branżach dotkniętych restrykcjami ekonomicznymi (hotelarstwo, gastronomia, rozrywka i handel detaliczny).
- Na problemy finansowe w Polsce nieco częściej skarżą się kobiety (30%) niż mężczyźni (25%). Wynika to po pierwsze stąd, że kobiety rzadziej posiadają oszczędności (73 vs 81%) i są na ogół bardziej obciążone opieką nad dziećmi a zasiłek opiekuńczy stanowi 80% wynagrodzenia, a więc wiąże się ze spadkiem dochodów.

Miałem(-am) problemy finansowe z powodu pandemii COVID-19

Suma odpowiedzi: "Zdecydowanie tak" i "Tak"

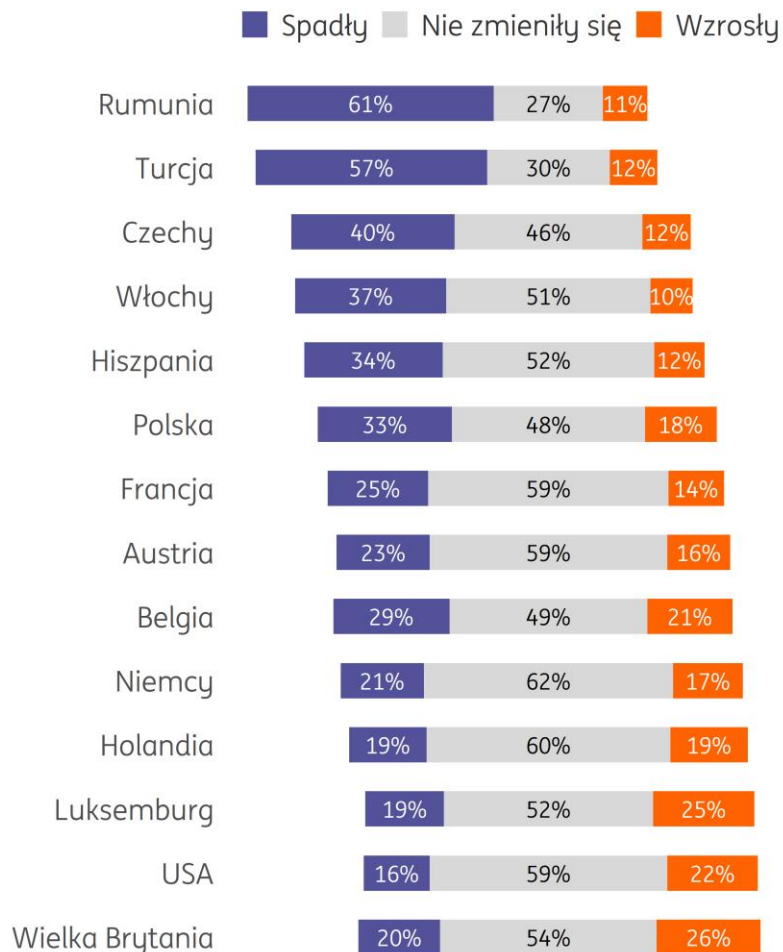
Próba: Ok. 1000 osób w każdym z krajów objętych badaniem

Oszczędności na czarną godzinę Polaków rzadko rosną

Twoje oszczędności na czarną godzinę pod wpływem pandemii...

Próba: 7469 osób, które posiadały fundusz na czarną godzinę, w tym 723 Polaków

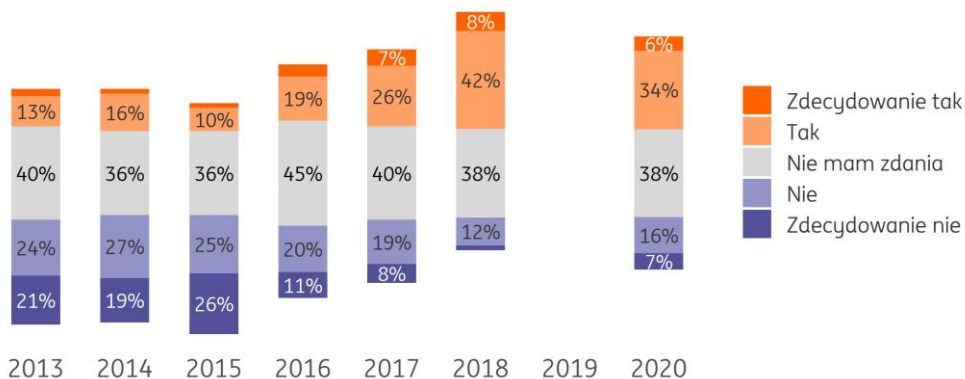
- Posiadanie oszczędności, w trakcie pandemii, stało się powszechniejsze, we wszystkich krajach objętych badaniem. Nie zawsze jednak idzie to w parze ze wzrostem wartości odłożonych środków. Osoby, które napotkały problemy finansowe z powodu Covid-19 często były zmuszone do skorzystania ze swojego funduszu na czarną godzinę. Tak zadeklarował co trzeci mieszkaniec naszego kraju, który posiadał taki fundusz przed pandemią.
- Statystyka ta wydaje się spójna z naszą tezą, że przynajmniej w Polsce ludzie chcą oszczędzać więcej, ale niekoniecznie tak robią. Przyzwyczajwszy się do realiów pandemii wydajemy znowu więcej pieniędzy i nie udaje nam się odbudować funduszu na czarną godzinę.

Pandemia zaburzyła komfort finansowy Polaków

- O ile sytuacja finansowa mieszkańców Polski poprawiła się w czasie pandemii (co do oszczędności), o tyle nasze poczucie komfortu finansowego zmniejszyło się, i to bardziej niż w innych krajach Europy. Wskazuje na to fakt, że aż 44% Polaków, którzy dotąd nie mieli problemów ekonomicznych w związku z Covid-19 spodziewa się takich trudności w przyszłości. To dużo więcej niż przeciętnie w Europie (30%).
- W latach 2015-2018 coraz więcej Polaków posiadało oszczędności i w ślad za tym coraz częściej zapewniały one komfort finansowy, Korelacja ta zanikła w 2021 roku. Odsetek oszczędzających wzrósł, ale komfort finansowy stał się rzadszy.
- W 2019 r. zadaliśmy to pytanie w inny sposób, ale wniosek był ten sam – oszczędności budzą w nas mniejsze poczucie komfortu niż wśród mieszkańców innych krajów Europy.

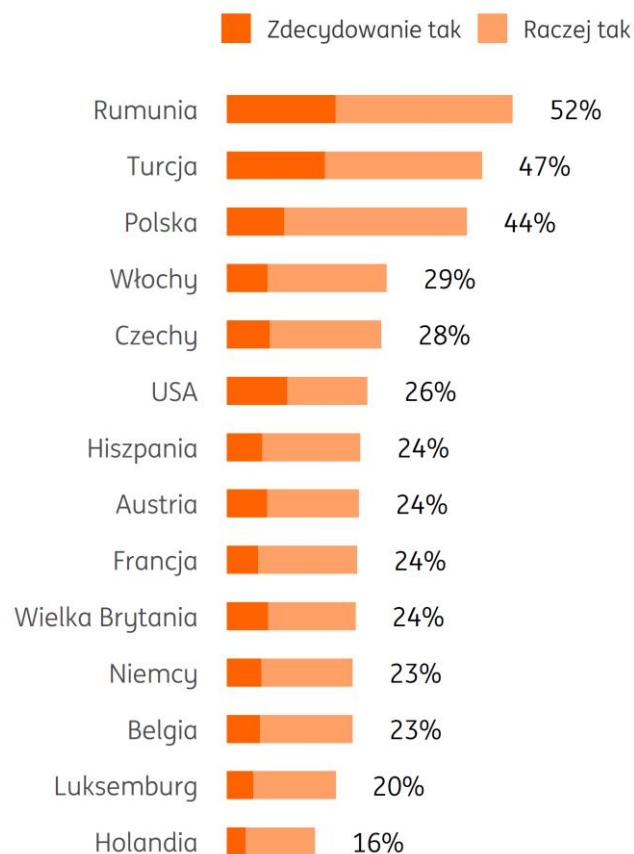
Czy poziom oszczędności jakie posiadasz zapewnia Ci poczucie komfortu?

Próba: ok. 1000 mieszkańców Polski w każdym roku. W 2019 r. pytania nie zadano.

Spodziewam się problemów finansowych z powodu Covid-19 w przyszłości, choć ich dotąd nie doświadczyłem/łam.

Próba: ok. 1000 osób w każdym z państw,
Procenty na wykresie odzwierciedlają sumę odpowiedzi

Jak często pracujemy zdalnie i jak to oceniamy?

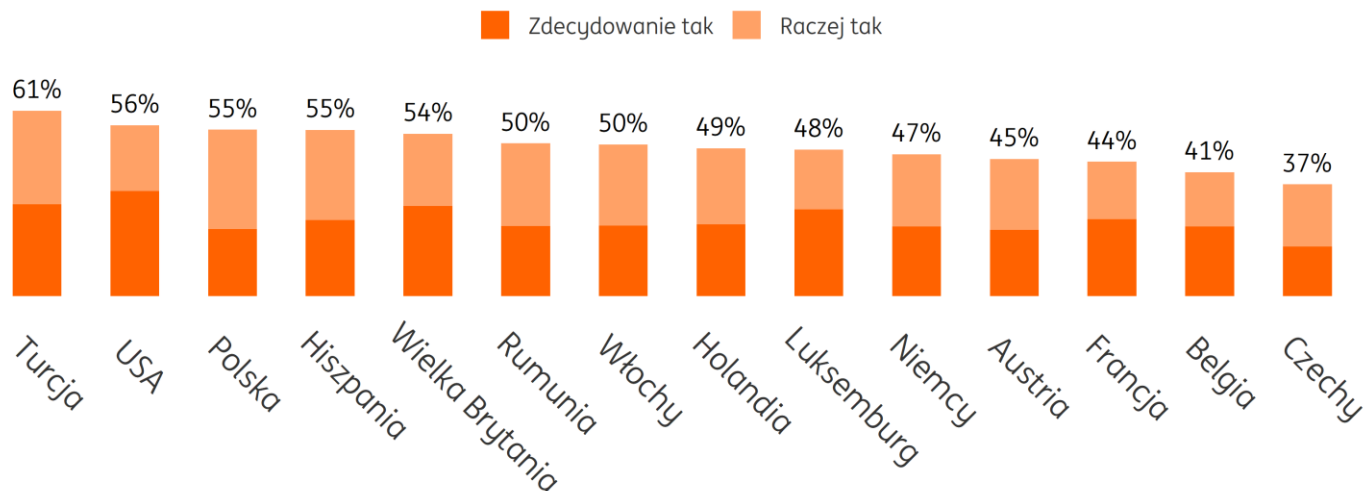
Ok. 8 mln Polaków pracuje w jakimś zakresie zdalnie

- Praca zdalna jest obecnie dużo częstsza niż przed pandemią i prawdopodobnie pozostanie z nami, gdy Covid-19 przejdzie do historii. Warto jednak pamiętać, że stosunkowo niewiele zawodów można w ten sposób wykonywać. Tradycyjne zawody w rolnictwie, budownictwie, przemyśle i usługach osobistych są w zasadzie wykluczone. Pojawia się więc pytanie, jaką część rynku pracy stanowią usługi wykonywane przy komputerze i jak często wykonywane są one zdalnie. Dane GUS sugerują że jest to stosunkowo rzadkie i dotyczy zaledwie niespełna 11% pracujących, a więc 1,8 mln osób.* Liczba ta wydaje się jednak dotyczyć osób pracujących wyłącznie zdalnie a nie w trybie hybrydowym.
- 55% Polaków deklaruje, że wykonuje zawód, który umożliwia pracę zdalną, nawet jeśli nie chce tak pracować lub przełożony im na to nie pozwala. To nieco więcej niż przeciętnie w Europie (50%). Jednak tylko 22% spośród nich (w Polsce) mówi że pracuje zdalnie w pełnym wymiarze czasu. Oznaczałoby to ok. 2 mln pracujących a więc mniej więcej tyle ile wskazuje GUS. Natomiast tych, którzy w jakimś wymiarze czasu (najczęściej do 50%) pracują zdalnie jest w Polsce ok. 8 mln. Spośród nich aż 54% nie miało doświadczenia pracy zdalnej przed pandemią.

Podczas pandemii COVID-19 mogę pracować z domu, jeśli jest taka potrzeba

Suma odpowiedzi "tak" i "Zdecydowanie tak".

Pytanie zadawano osobom pracującym, czyli 650-800 respondentom w każdym z krajów objętych badaniem

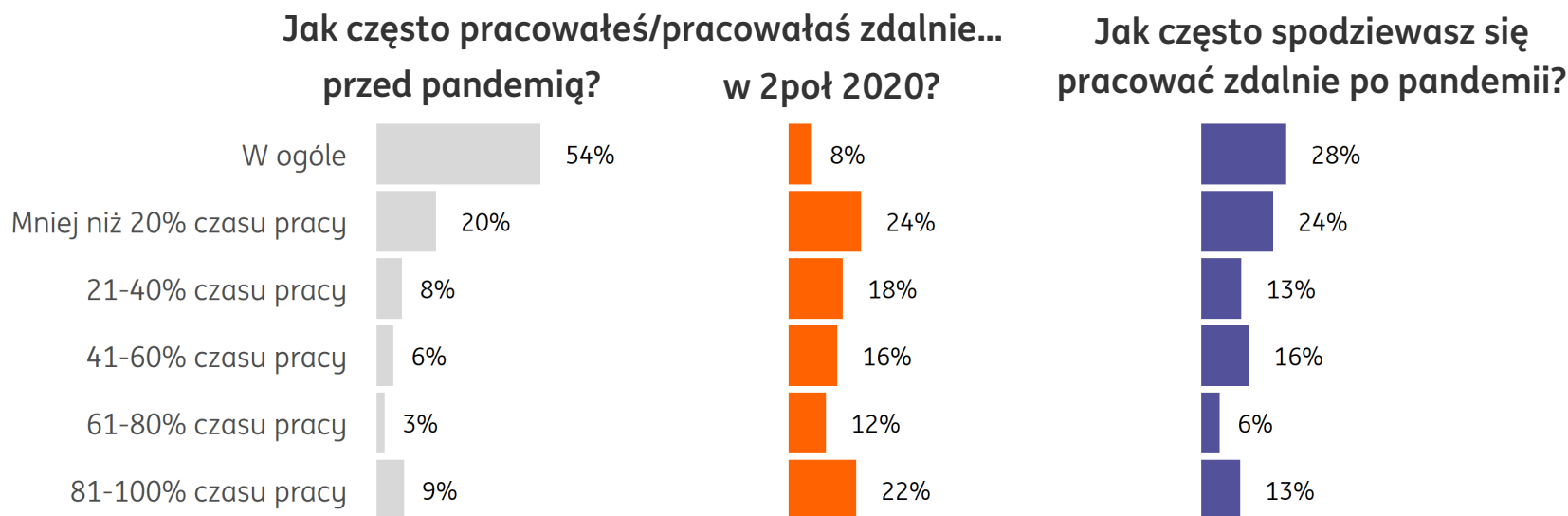

Praca zdalna będzie częstsza, ale to biura będą dominować

- Wiele firm, które wprowadziły w minionym roku pracę zdalną w dużym zakresie, zadeklarowało że ten tryb pracy sprawdził się i będzie szerzej wykorzystywany również po pandemii. Często mówi się w tym kontekście o pracy w trybie hybrydowym – częściowo z biura, częściowo z domu.
- Sami pracownicy dostrzegają ten trend, ale wydają się spodziewać, że praca z biura będzie jednak wyraźnie dominować nad pracą zdalną. 28% Polaków mogących wykonywać pracę zdalną oczekuje, że po pandemii nie będzie w ogóle pracować w ten sposób. A kolejne 24% sądzi, że będzie pracować z domu rzadziej niż jeden dzień w tygodniu. Wyraźnie mniejszy odsetek pracowników (19%) spodziewa się, że praca zdalna będzie dominować zajmując ponad 60% czasu. Przed pandemią takich pracowników było 12%.

Intensywność pracy zdalnej przed, w trakcie i po pandemii Covid-19.

Próba: 392 mieszkańców Polski, którzy wykonują zawód umożliwiający pracę zdalną

Polacy deklarują że praca zdalna jest efektywna, ale brakuje nam spotkań bezpośrednich ze współpracownikami

- Praca zdalnie jest bardzo różnie oceniana przez Polaków, którzy mieli z nią doświadczenie. 54% deklaruje, że pracuje w ten sposób bardziej efektywnie niż z biura a tylko 41% jest przeciwnego zdania. Prawie po równo jesteśmy natomiast podzieleni w ocenie tego, czy pracując zdalnie spędzamy na pracy więcej, czy mniej czasu niż pracując z biura.
- Problemem w pracy zdalnej jest natomiast znalezienie równowagi pomiędzy życiem prywatnym i zawodowym. 51% deklaruje trudności z tym związane a tylko 41% ich brak. Najbardziej w pracy zdalnej brakuje nam spotkań bezpośrednich ze współpracownikami. Tylko 37% pracowników biurowych preferuje telekonferencje.
- Aby pozyskać pełne spektrum opinii na temat pracy zdalnej poprosiliśmy respondentów o wskazanie w jakim stopniu zgadzają się z określonymi stwierdzeniami w skali od 0 do 100% za pomocą specjalnego suwaka. Na wykresie poniżej kropką zaznaczono medianę odpowiedzi. Linia po lewej oznacza 25% odpowiedzi najbardziej negatywnych, a po prawej 25% odpowiedzi najbardziej pozytywnych. Puste pole wokół mediany oznacza pozostałe 50% odpowiedzi. Im pole to jest szersze, tym bardziej zróżnicowane są opinie respondentów.

Opinie na temat pracy zdalnej

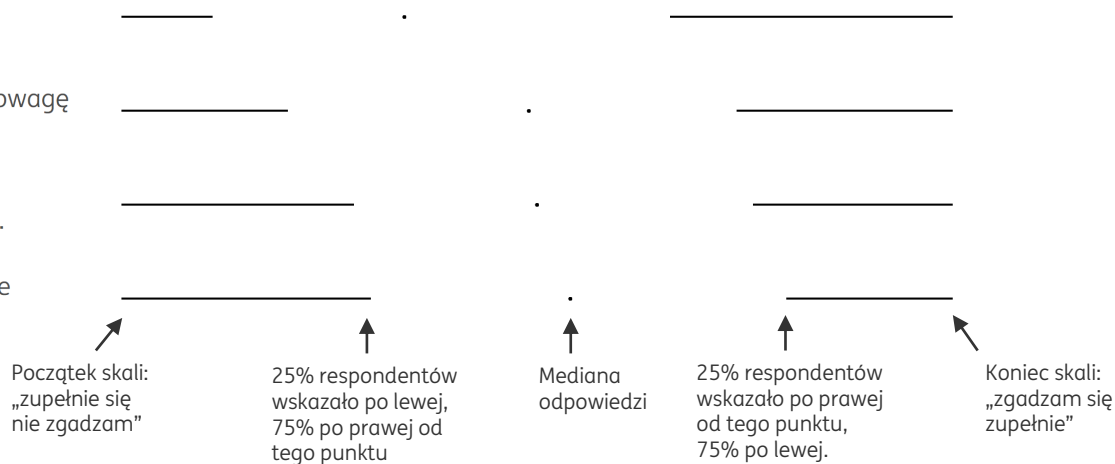
Próba: 397 mieszkańców Polski mających doświadczenie z pracą zdalną

Wolę spotykać się ze współpracownikami przez telekonferencje niż twarzą w twarz.

Pracując zdalnie łatwo jest mi znaleźć równowagę między życiem prywatnym a zawodowym.

Pracując zdalnie więcej czasu spędzam na wykonywaniu pracy niż pracując z biura.

Pracując zdalnie pracuję bardziej efektywnie niż pracując z biura.

O badaniu

Finansowy Barometr ING

- Międzynarodowe badanie Grupy ING prowadzone w od 2011 roku, 3 razy do roku,
- Bada zachowania i postawy konsumentów wobec zagadnień finansowych w Polsce i na świecie
- Każda edycja koncentruje się na innym obszarze finansów

Obecna edycja badania

- Przeprowadzona w 14 krajach: Polska, Austria, Belgia, Czechy, Francja, Hiszpania, Holandia, Luksemburg, Niemcy, Rumunia, Turcja, Wielka Brytania, Włochy, USA
- Próba badawcza: 13782 respondentów, 1021 z Polski, Próba reprezentatywna ze względu na wiek, płeć oraz region zamieszkania,
- Wykonawca badania: IPSOS
- Czas realizacji: grudzień 2020
- Metoda badawcza: wywiady kwestionariuszowe wspomagane komputerowo (CAWI)

Więcej informacji na temat prezentacji i badania chętnie udzieli:

Karol Pogorzelski

starszy ekonomista ING

karol.pogorzelski@ing.pl

606 368 730

Disclaimer

- Niniejsza publikacja została przygotowana przez Biuro Analiz Makroekonomicznych w ING Banku Śląskim S.A. wyłącznie w celach informacyjnych, bez uwzględnienia celów inwestycyjnych, sytuacji finansowej ani dostępnych środków pieniężnych czytelnika. Informacje zawarte w tej publikacji nie stanowią porady inwestycyjnej, prawnej ani podatkowej, ani też oferty dotyczącej zakupu bądź sprzedaży jakiegokolwiek instrumentu finansowego. ING Bank Śląski S.A. dołożył należytej staranności aby zapewnić, że zawarte informacje nie są błędne lub nieprawdziwe w dniu ich publikacji, jednak ING Bank Śląski S.A. i jego pracownicy nie ponoszą odpowiedzialności za ich prawdziwość i kompletność, ani wszelkie bezpośrednie i pośrednie szkody powstałe w wyniku wykorzystania niniejszej publikacji. O ile nie zastrzeżono inaczej, wszystkie opinie, prognozy i oszacowania należą do autora(autorów) oraz były aktualne w momencie publikacji i mogą ulec zmianie bez uprzedzenia.
- Rozpowszechnianie tej publikacji może być ograniczone przez prawo lub regulacje, różne w różnych jurysdykcjach. Osoby, które znajdują się w jej posiadaniu powinny sprawdzić te regulacje i zastosować się do nich.
- Publikacja ta oraz zawarte w niej dane są chronione prawami autorskimi. Nie może być ona kopiowana, rozpowszechniana ani publikowana przez jakąkolwiek osobę w jakimkolwiek celu bez wyraźnej uprzedniej zgody ING Banku Śląskiego. Wszystkie prawa zastrzeżone. Działalność ING Banku Śląskiego S.A (nr KRS 0000005459), będącego wytwórcą tej publikacji, została zaaprobowana i jest nadzorowana przez Komisję Nadzoru Finansowego.